

Van de hoofdredactie: een themanummer over voedselvoorschriften

‘Gij zult het bokje niet koken in de melk zijner moeder’

Het NTKR onderzoekt de raakvlakken van recht en religie. Een van die raakvlakken zijn voedselvoorschriften. Zij zijn onder meer vervat in de heilige boeken zoals de Bijbel, de Thora of de Koran, waaraan veel moslims, joden en sommige christenen zich houden. Hierbij kan een onderverdeling worden gemaakt in voorschriften die specifiek zien op de selectie en bereiding van voedsel voor de dagelijkse consumptie, op de consumptie van bepaalde stoffen als onderdeel van een ritueel tijdens erediensten en op de al dan niet tijdelijke onthouding van (bepaald) voedsel of drank.

Godsdiensten kennen voedselvoorschriften, maar deze voorschriften staan ook vaak ter discussie. Wij denken dan in de eerste plaats aan de rituele onbedwelmde slacht, die voor zowel veel joden als moslims een essentieel onderdeel van hun geloofsleer is. Maar er zijn meer discussies rondom religieuze voedselvoorschriften: mag de Santo Daime-kerk ayahuasca gebruiken in haar eredienst, terwijl dit middel op de lijst van verboden middelen van de Opiumwet staat; welke voorschriften gelden voor het verstrekken van wijn in de eucharistie of het avondmaal?

Omdat het thema van religieuze voedselvoorschriften regelmatig ter discussie staat, heeft de hoofdredactie van het NTKR besloten om een themanummer ‘Religie, recht en voedselvoorschriften’ te maken. Het themanummer kent drie delen. In elk deel zijn niet alleen ‘zuiver’ juridische artikelen opgenomen, maar ook theologische en religiewetenschappelijke artikelen die veelal de vraag naar het waarom van voedselvoorschriften betreffen.

Deel I betreft het thema sacramenten en de eredienst. *Smit* gaat in op de vraag wat de functie en de noodzaak van sacramenten is, in het bijzonder van sacramenten bedoeld voor consumptie (zoals brood/hosties en wijn). De bijdrage van *Koopmans* gaat in op de kerkelijke visie op en de omgang met alcohol. Hij bespreekt vooral de theologische en ethische aspecten. De juridische aspecten daarvan komen aan bod in het artikel van *Van den Brink*: Is het gebruik van alcohol in de eredienst juridisch wel toelaatbaar?

Deel II betreft het specifieke onderwerp van het gebruik van ayahuasca in de eredienst van de Santo Daime-kerk. *Van der Braak* legt uit waarom deze kerk de consumptie van dit door de Opiumwet verboden middel noodzakelijk acht. *Van der Plas*, advocaat van dit kerkgenootschap, gaat aan de hand van een *casestudy* in op de juridische aspecten: kan het verbod op grond van de Opiumwet buiten toepassing worden gelaten vanwege de verdragsrechtelijk gegarandeerde godsdienstvrijheid?

In deel III staat de discussie over de rituele onbedwelmde slacht centraal. Rabbijn *Evers* gaat in op de joodse achtergrond van de rituele (*halacha*)

¹ Exodus 23:19, 34:26 en Deuteronomium 14:21 (Statenvertaling).

slacht. *Havinga* gaat in op de vraag wat de rol van de overheid is met betrekking tot religieuze voedselvoorschriften en past dat toe op de discussie over de rituele slacht. *Vink* en *De Blois*, ten slotte, voeren een polemiek over de wenselijkheid van het wetsvoorstel van de Partij voor de Dieren, met de strekking de onbedwelmde slacht te verbieden.

Dit themanummer is voorbereid door Hansko Broeksteeg en Teunis van Kooten, maar niet zonder de andere leden van de hoofdredactie te betrekken in de voorbereiding. Alle artikelen zijn *(double)blind peer reviewed*, met uitzondering van de bijdragen van rabbijn *Evers* en *Koopmans*, vanwege het specifiek theologische karakter van hun betogen. Wij hopen met dit themanummer een bijdrage te leveren aan de discussies over religieuze voedselvoorschriften. Immers, deze discussies zijn voorlopig niet beslecht.

Leon van den Broeke
Hansko Broeksteeg
Auke Dijkstra
Teunis van Kooten